

Elfstedentocht 1940

Het was een behoorlijk strenge winter ,die van 1940
Het was mobilisatie en ik was in militaire dienst.

Wekenlang waren we in de Grebbelinie al aan het
Ijszagen.We lagen in Scherpenzeel,een klein plaatsje
in Gelderland.

De Grebbe was opgestuwd,zoodat het water tot
Woudeberg tegen een daar opgeworpen dijk liep.

De weg van Scherpenzeel naar Woudeberg was opgehoofd
waardoor het verkeer nog mogelijk was.

Het geïnnundeerde gebied was kilometers breed,
zoodat we overal volop konden schaatsen,wat we dan
ook hele dagen deden.

Na enkele weken vorst was er sprake van een
elfstedentocht en na eenig geharrewar,zooals altijd,
zou hij de 30 e januari doorgaan.

Ik was steeds al van plan geweest eens mee te doen
en dit was natuurlijk een prachtige gelegenheid.

Ik moest het aanvragen bij de batteljons commandant
en op de laatste dag kreeg ik permissie en vrij vervoer
naar Leeuwarden.Tegen de avond pas was alles voor
elkaar en stapte ik,samen met nog een soldaat,in
de trein naar Leeuwarden.Het was een vervelende reis
en ik herinner me nog dat het behoorlijk koud was in
de trein.

Ik denk dat we een uur of negen in Leeuwarden aankwamen
en begaven ons naar het gebouw,waar we ons moesten

laten inschrijven.Na wat vragen en zoekenvonden we
het en daar bleek,dat we nog maar net op tijd waren.

We behoorden in ieder geval tot de laatsten wat tevens
inhiel,dat we ook totn de laatste starters behoord
Toen zochten we de kazerne op om nog een hap eten
te krijgen en om te slapen.

Voor zessen moesten we al in een café zijn,waar
we werden opgesloten totdat alle overigen deelnemers
totaal 40000, gestart waren.Van slapen kwam dus niet
yeel.

Om hALF ZES BEGAVen we ons op pad om het grote
avontuur te beginnen.Om half zeven,wat leek uren te
duren,ging het slot open en renden we naar de
startplaats,de Groene Weide.

Er lag een dik pak sneeuw,zoodat er op het hele
traject een baan was geveegd.Die baan was ruim een
meter breed,waardoor het een behoorlijk gedrang was.

Er stond een harde N.O.wind en het vroom s morgens 15 graden.Voor de windgingen we naar IJlst,maar we werden erg opgehouden daar al de genen,die voor ons gestart waren .Om 7,33 uur kwamen we in ~~Súdsk~~ aan en dronken daar ons eerste glas warme melk en direct door naar ~~Súdsk~~.Spoedig ging het al wat lichten in het oosten waardoor we wat beter konden zien wat we deden.Voorspoedig ging de tocht verder al hadden we nog veel last van deelnemers voor ons, die een te laag tempo reden.Om 7,48 uur waren we in ~~Súdsk~~IJlst en dronken ook hier weer een glas warme melk.Dat was wel erg vlug,maar van schaar en wordt je erg dorstig.

Nu naar sloten.Allengs werd het minder druk,zodat we beter opschoten.Voorbij Woudsend bereikten we het Slotermeer,dat we recht over moesten steken.Midden over het meer was,door uitzetting,hét ijs wel twee meter omhoog geschoten,waarover men een houten brug had geslagen.Op de brug keek je in de lengte over die ijsrug heen en leek op een bliksemstraal,zo zigzagde hij over het meer.Een wonderlijk gezicht.Om 9 uur waren we in Sloten en op weg naar Stavoren.Heerlijk ging het hier door het Gaasterland.Het tempo lag me te laag,zodat ik wat sneller ging rijden .Mijn maat beduidde me dat ik maar door moest en en zo ging ik alleen verder.

Op aanraden van deskundigen had ik een kilo gemalen biefstuk meegenomen en kandijklontjes, plus thee in mijn veldvles,maar dat was ijs.Ook het vlees was bevroren,maar nadat ik dat tussen mijn tuniek had gedaan was het spoedig ontdooit.Het vroom nog hard maar desondanks was mijn soldaten jasje doorgezweeten.Op het laatste moment had ik nog een paar reserve schaatsen geleend,friese doorloper.Van mezelf had ik een paar korte schaatsen met vrij brede ijzers die,zolang ze scherp bleven,prima voldeden.

Om hlf elf was ik in stavoren en begon de tegenwind.In het begin heb je daar nog wat beschutting door de bomen maar spoedig was dat over en ik deed een uur over Stavoren-Hindelopen,waar ik om half twaalf aankwam.We moesten hier een dijk op om de kaart te stempelen en ik herinner me nog geed de stormachtige Noord-Ooster die boven op de dijk stond.

Toen naar Workum, pal tegen wind .Mijn schaatsen werden merkbaar bot, zodat ik besloot te wisselen. Dat ging een stuk beter, alleen zat een ijzer los, zodat je met ieder slag een klik voelde en hoorde, wat erg hinderlijk was. Half twee in Bolsward, wat best mee viel. Toen naar Harlingen, ongeveer 17 K.M. wat ik in 40 minuten overbrugde. Maar toen naar Franeker. Dat is 13 K.M. maar daar kreeg ik mijn eerste tegenvaller. Ik moest plassen en ging hiervoor lang de baan staan maar merkte tot mijn grote schrik dat ik niet kon. Ik had kranten tussen mijn broek gestopt, maar die waren door het transpireren kapot gegaan. Door het rijden was waarschijnlijk mijn gulp open gaan staan ,zodat mijn piemel op punt van bevroren stond . Ik ben in de sneeuw gaan zitten en ben hem met sneeuw in gaan wrijven. Langzaam kreeg ik er weer gevoel in en daarna ging het tintelen wat bijna niet uit te houden was. Eindelijk kon ik weer plassen en was het leed geleden. Na er mijn rode zakdoek omgebonden te hebben ben ik weer verder gegaan. Door dat oponthoud kwam ik om half vijf te Franeker aan. Het werd al donker en er kwam niemand meer door. Terwijl ik een glas warme melk dronk, kwam er nog iemand. Hij kwam bij me zitten en vroeg me, wat ik van plan was. Ik vertelde hem dat ik er aan begonnen was om hem uit te rijden, dus dat ik doorging. Dan gaan we samen, zei hij, en dan ieder op zijn beurt voor, dat rijdt prettiger en als een van ons iets overkomt ben je tenminste niet alleen. Ik vond het prima en we vertrokken vol goede moed. Het bleek, dat mijn metgezel al eens een elfsteden gereden had en dus ervaring. Toen kwam er weer pech. Ongeveer bij Vrouwbuurster molen was er kennelijk een gemaal gaan malen, zodat er wel 20 c.m. water op het ijs stond. Er door rijden kon niet, zodat we wel een half uur door het land met een laag sneeuw moesten klunen. Een bewoner, die ons zag tobben, zei dat we er beter uit konden scheiden, omdat hij door de radio gehoord had, dat alles gesloten was. Dat geloofden we niet, maar we hadden niet zoveel keus. We stonden midden in de polder en schaatsen ging altijd sneller als lopen. Via Bartle-hiem bereikten we eindelijk om een uur of zeven Dokkum.

In cafe Drost vernamen we, dat de baan inderdaad door de slechte omstandigheden gesloten was en dat je geheel voor eigen risico verder mocht. Men metgezel zag wel, hoe vermoeid ik was en raadde me aan een paar cognacjes te drinken om me wat op te pepen. Dat laatste stuk voor de wind halen we altijd vond hij. Ik nam twee cognacjes en voelde me een stuk beter. Ik weet neg dat we vanuit Dokkum weg gereden zijn, maar ik kan me van de gehele tocht naar Leeuwarden niets meer herinneren. Ook niet hoe ik in de kazerne gekomen ben. Midden in de nacht werd ik wakker gemaakt door mijn maat, waarmee ik de tocht begonnen was. Hij had het ongeveer halverwege opgegeven en was met een stel marinemensen met de bus naar Leeuwarden gekomen en na wat kroegen bezocht te hebben kwam hij lichtelijk aangeschoten in de kazerne en vond me aangekleed op het stro. Hoe ben jij gevaren, vroeg hij. Na diep nadenken kon ik hem allen maar vertellen, dat ik in Dokkum vertrokken was, maar verder kon ik hem ook niets vertellen. De andere ochtend zijn we Langs de beurs gegaan, om te informeren en daar bleek, dat mijn kaart om over halfnegen was ingeleverd. Ze hielden mijn kaart daar en mijn kruisje zou toegezonden worden. Voor mijn elfstedentocht had ik me gewogen en nu ik me weer liet wegen bleek ik twee kilo lichter. In seherpenzeel teruggekeerd hoorde ik van de kaptein, dat ik een dag extra verlof kreeg, zodat ik met de volgende trein alweer op weg was naar Rotterdam.